דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך אונד קאָסטעט זאממט „פֿרייטאג-ביילאגע" נור:

גאנץ-יעהריג 8 גולדען, האלב-יעהריג 4 גולדען, פֿיערטעל-יעהריג 2 גולדען.

Neue jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומעריערן. דער פּרענומעראַציאָנס-פּרייז בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאַקציאָן בעפֿינדעט זיך אין דער בוכהאנדלונג דעס מאָריץ בוריאן, בודא-פעסט (מארקקאנערהרין) וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראַציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג אונד קאָסטעט פֿיר עסטעררייך-אונגארן

גאנציעהריג . . .	8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג . . .	4 גולדען ע. וו.
פֿיערטעליעהריג . .	2 גולדען ע. וו.

פֿירס אויסלאנד

גאנציעהריג	10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג	5 גולד.— קר. ע. וו.
פֿיערטעליעהר'	2 גולד. 50 קר. ע. וו.

Nr. 49, ערסטער יאהרגאנג — פעסט, מיטטוואָך, כ״ט אב התרמ״ד. — Budapest, den 20. August 1884.

נייעסטעס אויף פאָליטישעם געביעטע.

פֿאָר-געסטערן, אם 18. ד', האט גראף קאלנאָקי ווארצין פֿערלאססען. דעם אורשפּרינגליכען רייזע-פלאנע געמעס וואר דער בעזוך אונזערעס מיניסטערס דעם אייסערן ביים פֿירסטען ביסמארק נור ביז צום 17. דיעזעס בערעכנעט; אללײן אויף אויסדריקליכען וואונש דעס דייטשען רייכס-קאנצלערס מוסטע גראף קאלנאָקי בייא איהם דען בעזוך אום איינען טאג פֿערלאָנגערן. אבער עבען דיעזע פֿערלאָנגערונג דעס בעזוכעס צײגט צור גענינגע, דאס דיא בעשפּרעכונג דערביידען שטאאטס-מאָננער ניכט אויף גלייכגילטיגע דינגע זיך בעשראָנקט האבען מאָכטע. דאָך וואָריבער דיא העררען אין ווארצין בעריעטהען, דאס בילדעט נאָך אימטער איין זאָגענאננטעס „דיפּלאָמאטישעס געהיימניס". מערקווירדיג איזט איינע היערויף בעציגליכע אייסערונג דעס „פעסטער ללאָיד", וועלכע וויא פֿאָלגט לויטעט:

„עס ווירד פֿאָן געוויססער זײטע בעהויפּטעט, דאס דער הויפּט-צוועק דער בעשפּרעכונג דער ענגערע אנשלוס רוסלאנדס אן דאס דייטש-עסטעררייכ-אונגארישע בינדניס" געבילדעט האבען זאָלל! גלייכצייטיג ווירד געמעלדעט, דאס איינע בעגעגנונג צווישען קאיזער-קאָניג פֿראנץ יאָזעף אונד דעם רוסישען קאיזער אלעקסאנדער III. בעפֿאָרשטעהענד זייא. — נון איזט עס אבער טהאטזאכע, דאס דער ענגערע אנשלוס רוסלאנדס אן דאס בינדניס צווישען עסטעררייכ-אונגארן אונד דייטשלאנד ניכט ערסט יעטצט צו שטאנדע קאָממען מוסטע, דא דיעס בערייטס פֿאָר יאהר אונד טאג איינע פֿאָללענדעטע טהאטזאכע וואר. עס גאב יא זיינערצייט היעריבער ניכט בלאָס אין דער פּרעססע, זאָנדערן אויך אין דען דעלעגאציאָנען איינע זעהר איינגעהענדע אונד לעבהאפֿטע בעשפּרעכונג. עס וואר אלזאָ קיין געהיימניס, דאס וואָהל דאס פֿערהאָלטניס צווישען עסטעררייכ-אונגארן אונד דייטשלאנד איין פֿיעל אינניגערעס איזט, אלס דאס פֿערהאָלטניס רוסלאנדס צו דען ערוועהנטען שטאאטען; דאָך וואורדע פֿאָן קיינער זײטע דיא טהאטזאכע אין אברעדע געשטעללט, דאס אויך רוסלאנד אין דיעזעס בינדניס אויפֿגענאָממען וואורדע. נאָך אלל דעם איזט עס איין אירטהום, וועננ מאן אין געוויססען קרייזען דער מיינונג איזט, דאס ביסמארק אונד קאלנאָקי איבער דען ענגערען אנשלוס רוסלאנדס אן דאס דייטש-עסטעררייכ-אונגארישע בינדניס בעראטהען העטטען. איבער בערייטס פֿאָללענדעטע טהאטזאכען איזט יא יעדע בעראטהונג איבערפֿליססיג. —"

דיעזעס גראָסע געהיימניס פלוידערט דער „פעסטער ללאָיד" יעטצט אויס. אין דער טהאט האט מאן אין אונגארן פֿאָן איינעם בינדניססע מיט רוסלאנד בעקאננטליך ניכטס וויססען וואָללען. מאן פֿירכטעטע עבען, דאס געגענוואָרטיג אין ווארצין דיעזעס בינדניס אין טיעפֿער שטיללע „אויסגעקאָכט" ווערדען קאָננטע. היעס עס דאָך אללגעמיין, דאס אויך דער רוסישע מיניסטער דעס אייסערן, הערר גיערס, אין ווארצין ווײלע. דאָך וואוסטע מאן זיינען דאָרטיגען אויפֿענטהאלט מאָגליכסט געהיים צו האלטען, דאמיט דיא צייטונגען קיינען לאָרם שלאגען זאָללען, דאס עבען יעטצט דאס בינדניס צווישען עסטעררייכ-אונגארן, דייטשלאנד אונד רוסלאנד, גענגען דען. ווײללען דער פֿאָלקער, „צוזאממענגעשוסטערט" ווירד! — אונד וועהרענד מאן זיך איבער אלל דיעזע מאָגליכען פֿאָרגאָנגע דען קאָפּף צערבראך, דא טריטט „פעסטער ללאָיד" מיט דעם געהיימניססע הערפֿאָר, דאס מאן זיך וואָהל ניכט לאָכערליך מאכען מאָגע, דא יא רוסלאנד שאָן לאָנגסט צו דיעזעם בינדניססע געהאָרע! — מאן קאנן זיך דענקען, וועלכע גערעכטע אויפֿרעגונג דיעזע מיטטהיילונג אין אלל יענען פאָליטישען קרייזען מאכטע, וועלכע אום פֿאָללער קראַפֿט געגען דאס צושטאנדע-קאָממען איינעס בינדניססעס מיט רוסלאנד ארבייטעטען! דא זיעהט מאן ווירקליך, דאס דיא דיפּלאָמאטען דיא פֿאָלקער זאָצוזאגען „אן דער נאזע" הערומפֿיהרען. וועהרענד דיא פֿאָלקער זיך דאריבער שטרייטען, אָב איין בינדניס יא אָדער ניכט אבגעשלאָססען ווערדען מאָגע, דא רופֿט מאן איהנען פלאָטצליך צו: „מאכעט דאָך קיינען לאָרם אום ניכטס! דאס בינדניס, דעססען צושטאנדע-קאָממען איהר צו פֿערהינדערן זוכעט, איזט יא שאָן לאָנגסט איינע פֿאָללענדעטע טהאטזאכע!"

אינדעס שיינט אייך דיא טהאטזאכע, דאס גראף קאלנאָקי צום צוועקע דער בעשפּרעכונג וויכטיגער פאָליטישער פֿראגען ערסט נאָך ווארצין רייזען מוסטע, איינע ערניעדריגונג פֿיר אונזערע מאָנארכיע, וועלכע דאָך עבענזאָ גוט איינע אייראָפּעאישע גראָסמאכט בילדעט, וויא דאס דייטשע רייך. ווארום איזט אלזאָ גראף קאלנאָקי צום פֿירסטען ביסמארק גערייזט אונד ניכט אומגעקעהרט, פֿירסט ביסמארק צום גראפֿען קאלנאָקי? דאס היעדורך פֿערלעטצטע עהרגעפֿיהל דער בעפֿאָלקערונג עסטעררייכ-אונגארנס זוכט מאן דורך פֿאָלגענדע מיטטהיילונג אויס בערלין צו בעזאָנפֿטיגען: „דער דייטשע רייכס-קאנצלער, פֿירסט ביסמארק, וואָללטע איינענטליך גלייכצייטיג מיט דעם קאיזער ווילהעלם נאָך גאסטיין געהען, וואָ ער מיט דעם גראפֿען קאלנאָקי צוזאממענטרעפֿפֿען זאָללטע. דיא ערצטע אונטערזאגטען יעדאָך דעם קראָנקליכען ביסמארק דיעזע רייזע. דא יעדאָך איינע צוזאממענקונפֿט דער ביידען שטאאטס-מאָננער שאָן אים פֿאָריגען יאהרע פֿעסטגעשטעללט וואורדע, ענטשלאָס זיך גראף קאלנאָקי דאצו, העררן ביסמארק אין זיינעם אויפֿענטהאלטס-אָרטע ווארצין איינען בעזוך אבצושטאטטען." — נון, דיא אויסרעדע איזט אללענפֿאללס איינע זאָלכע, דיא וועניגסטענס ניכט אונגלויבליך ערשיינט. איבריגענס האטטע יא בעקאננטליך אויך פֿירסט ביסמארק נאָך צור צייט, אלס גראף יוליאוס אנדראשי אונזער מיניסטער דעס אייסערן וואר, איינע רייזע נאָך וויען אונטערנאָממען, בייא וועלכער געלעגענהייט דענן אויך דאס דייטש-עסטעררייכ-אונגארישע בינדניס צו שטאנדע געבראכט וואורדע!

בעקאננטליך האט אין לעטצטערער צייט צווישען דייטשלאנד אונד פֿראנקרייך איינע שטארקע אנגאָהערונג שטאטטגעפֿונדען, דא פֿירסט ביסמארק אין יעדער בעציעהונג דיא אינטערעססען פֿראנקרייכס נאכדריקליכסט צו אונטערשטיטצען זוכט. אויך אויף דער יינגסט שטאטטגעהאבטען לאָנדאָנער קאָנפֿערענץ האט דער בעפֿאָללמאָכטיגטע דעס דייטשען רייכעס דיא פארטייא פֿראנקרייכס געגען ענגלאנד אין דער וויזע ערגריפֿפֿען, דאס נונמעהר צווישען ענגלאנד אונד דעם דייטשען רייכע איינע ערנסטע שפּאננונג בעשטעהט. אום זאָ איבערראשענדער טריפֿפֿט דוא מעלדונג איין, דאס דיעזער טאגע אין דער דייטשען שטאדט קאָבלענץ (אם רהיין) צווייא פֿראנצאָזישע אָפֿפֿיציערע אלס „שפּיאָנע" פֿערהאַפֿטעט וואורדען. אויס בערלין ווירד היעריבער געמעלדעט: „דיא אונטערזוכונג האט דיא פֿאָללע שולד דער ביידען פֿערהאַפֿטעטען פֿראנצאָזישען אָפֿפֿיציערע צו טאגע געפֿאָרדערט. מאן פֿאנד בייא דענזעלבען איינע מענגע לאנד-קארטען, אָרטס-אויפֿנאהמען אונד אויפֿצייכנונגען פֿערשיעדענער געגענדען, דיא עס אלס צווייפֿעללאָז ערשיינען לאססען, דאס דיא ביידען פֿראנצאָזישען אָפֿפֿיציערע פֿערשיעדענע געגענדען אונד פֿעסטונגען דייטשלאנדס אויסשפּיאָנירען וואָללטען. נון, ווענן דיעזע דיעס פֿערברעכען בלאָס אויף „איינענע פֿויסט" בעטריעבען העטטען, זאָ ווערע דאס אונגליק נאָך קיין גראָסעס. אללײן עס האט זיך הערויסגעשטעללט, דאס זיא היעצו פֿאָם קריעגס-מיניסטער פֿראנקרייכס דירעקט בעאויפֿטראגט וואָרען. — מאן פֿאנד נעמליך אונטער דען בריעפֿשאַפֿטען דעס איינען פֿערהאַפֿטעטען אָפֿפֿיציערס, נאמענס קליין, איינע דעפּעשע דעס פֿראנצאָזישען קריעגס-מיניסטערס, וועלכע וויא פֿאָלגט לויטעט: „זיא האבען זיך זאָגלייך נאָך פאריז צו בעגעבען אונד היער נאָהערע בעפֿעהלע ענטגעגענצונעהמען. דיא איינע „דיענסט-רייזע" נאָך קאָבלענץ" בעטרעפֿפֿען!" — אויס דיעזער דעפּעשע געהט קלאר הערפֿאָר, דאס דיא אָפֿפֿיציערע איינע „דיענסט-רייזע" נאָך קאָבלענץ אונטערנאָממען האבען, דאס הייסט: דאס זיא דיא „שפּיאָנאש" אין דייטשלאנד אים אויפֿטראגע דעס פֿראנצאָזישען קריעגס-מיניסטערס בעטריעבען! עס פֿראגט זיך נון: אָב היערויס ניכט עטווא איינע ארגע פֿערוויקעלונג, אָדער אבער זאָגאר איין נייער בלוטיגער קריעג צווישען דייטשלאנד אונד פֿראנקרייך ענטשטעהען ווירד. אונזערער אויפֿפֿאססונג נאָך קאנן נור איינס פֿאָן צווייא פֿאָללען איינטרעפֿפֿען: ענטוועדער דער שטורץ דעס פֿראנצאָזישען קריעגס-מיניסטערס, אָדער אבער איין קריעג צווישען דייטשלאנד אונד פֿראנקרייך. וויר גלויבען יעדאָך, דאס פֿראנקרייך ליעבער זיינען קריעגס-מיניסטער ווירד פֿאללען לאססען, בעפֿאָר עס זיך צו איינעם קריעגע ענטשליעסט, וועלכער איהם וויעדער אויף איינינע רעגימענטער אונד 5 מילליארדען קריעגס-קאָסטען צו שטעהען קאָממען קאָננטע!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (רעגעלונג דער יידישען געמיינדע-פֿערהאָלטניססע אין מאָהרען.) אויס דער מאָהרישען הויפּטשטאדט ברינן ווירד פֿאָם 18.-טען דיעזעס דעם „פעסטער ללאָיד" פֿאָלגענדעס טעלעגראפֿירט: „אין פֿאָלגע ערמאָכטיגונג דעס קולטוס-מיניסטערס בערופֿט דיא שטאטטהאלטערייא פֿיר דען 3.-טען סעפּטעמבער איינע פֿערזאממלונג דער בעפֿאָללמאָכטיגטען זאָממטליכער איזראעליטישען קולטוס-געמיינדען מאָהרענס אין וועגען בעראטהונג איבער דיא „אבגרענצונג דער געביעטע" דער גענאננטען געמיינדען. איין רעגיערונגס-פֿערטרעטער אונד דער לאנדעס-ראבבינער ווערדען דען בעראטהונגען צוגעצאָגען. אלס גרונדלאגע דער ענדגילטיגען פֿעסטזעטצונג דער „געמיינדע-געביעטע" ווירד דיא אים יאהרע 1876 פֿעסטגעשטעללטע איינטהיילונג מאָהרענס אין 53 איזראעליטישע „מאטריקען-בעצירקע" אנגענאָממען." — וויר מיסטען דיעזע קורצע מעלדונג אונזערען לעזערן עטוואס נאָהער ערקלאָרען. זאָ וויא אין אונגארן אונד זיעבענבירגען, הערשטען בעציגליך דער אין דען פֿערשיעדענען דאָרפֿערן וואָהנענדען יודען

געשעפֿטסבעריכט

וויענער פרייזע.

(פרייזע פער 100 קילאָגראמם.)

ווייצען. טהייס 77 ביז 82 קילאָגר' 9.— ביז 9.60 גולדען; באנאטער 76 ביז 81 קילאָגר' 9.30 ביז 9.60 גולד'; ווייסענבורגער 77 ביז 81 קילאָגר' 8.70 ביז 9.20 גולדען; שלאָוואקישער 76 ביז 78 קילאָגר' 9.— ביז 9.40 גולדען; דעטטאָ 79 ביז 81 קילאָגר' 8.90 ביז 9.40 גולד'; באטשקער 75 ביז 80 קילאָגר' 8.70 ביז 9,10 גולד'; וויעזעלבורגער 77 ביז 80 קילאָגר' 8.90 ביז 9.40 גולד'.

קאָרן. שלאָוואקישער 71 ביז 75 קילאָגר' 7.60 ביז 8.20 גולד'; פעסטער באָדען 71 ביז 73 קילאָגר' 7.60 ביז 8.— גולד'; אונגארישער 69 ביז 72 קילאָגר' 7.40 ביז 7.80 גולד'; עסטעררייכישער 71 ביז 74 קילאָגר' 7.40 ביז 7.50 גולד'.

גערסטע. האנאקישע —.— ביז —.— גולד'; שלאָוואקישע 7,80 ביז 9.80 גולד'.

קוקורוץ. אונגארישער פֿאָריעהריגער 7.10 ביז 7.20 גולד'; וואלאכישער 7,10 ביז 7.20 גולדען.

האפֿער. אונגארישער 6,90 ביז 7.25 גולד'; דעטטאָ געריייטערטע 6,90 ביז 7.25 גולד'; פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 6.48 ביז 6.52 גולד'; פער פֿריהיאהר 6,68 ביז 6.72 גולדען. אללעס פער 100 קילאָגר.

פעסטער-פרייזע.

ווייצען. דיא קויפֿלוסט וואר געגען מיטטע דער פֿאָריגען וואָכע, וואָהל בייא געדריקטען פרייזען, איינע עטוואס גינסטיגערע. יעדאָך צו ענדע דער וואָכע איזט וויע-דער איינע מאטטע קויפֿלוסט איינגעטרעטען, וואָדורך דיא פרייזע נייערדינגס בייא פֿיינער וואארע אום 25 קר' אונד בייא מינדערער וואארע זאָגאר אום 35 קר' צוריקגעגאנגען זינד. — פֿערקויפֿט ווארדען ביילייפֿיג 85,000 מעטערצענט-נער.— דיא פרייזע זינד אויס דער „פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע" ערזיכטליך.

קאָרן. אויך פֿיר דיעזען ארטיקעל העררשטע זעהר שוואכע קויפֿלוסט. וועהרענד צו אנפֿאנג דער וואָכע 7 גולד' ביז 7 גולד' 30 קר' בעצאהלט ווארדע, קאָננטע צו ענדע דער וואָכע נור שווער 6 גולד' 85 קר' ביז 7 גולד' ערציעלט ווערדען. — פֿיר דען עקספּאָרט ווארדע קיין גע-שעפֿט געמאכט אונד זינד בלאָס איינינע טויזענד מעטער-צענטנער פֿיר דען בעדארף פֿערקויפֿט וואָרדען.

גערסטע. אין דיעזעם ארטיקעל וואר דאס גע-שעפֿט ציעמליך לעבהאפֿט. — פֿערקויפֿט ווארדען 12,000 מעטערצענטנער פֿוטטער-וואארע פֿאָן 6 גולד' 2 קר' ביז 6 75 קר'; מיטטלערע מאלצ-וואארע 15,000 מעטערצענטנער פֿאָן 7 גולד' ביז 7 גולד' 75 קר'; פֿיינע מאלצ-וואארע פֿיר דען עקספּאָרט 40,000 מעטערצענטנער פֿאָן 8 גולד' 75 קר' ביז 9 גולד' 50 קר'.

האפֿער. דיא שטארקע צופֿוהר האט דיעזען ארטיקעל נייערדינגס געגען דיא פֿאָריגע וואָכע אום 50 קר' געדריקט. — פֿערקויפֿט ווארדען 4000 מעטערצענטנער מערקאנטיל-האפֿער צו 6 גולד; פרימא-אויסשטיך צו 6 פֿל' 30 קר'.

קוקורוץ. דיא קויפֿלוסט איזט עטוואס אבגע-שוועכט, דער פֿערקויף איין מעסיגער. דיא פרייזע זינד זייט פֿאָריגער וואָכע אום איינינע קר' צוריקגעגאנגען. נייע קווא-ליטעטען ווארדען צו 6 גולד' 60 קר' בעצאהלט.

פֿריהיאהרס-ווייצען 8,76—8.78 גולד'

הערבסט-ווייצען 8,32—8,34 גולד.

נייער קוקורוץ פער מאי-יוני 1885 5.84 ביז 5.85 גולדען.

הערבסט-האפֿער 6.18—6.20 גולד.

פֿריהיאהרס-האפֿער 6.40—6.42 גולד'

רעפס. דאס געשעפֿט וואר איין לעבהאפֿטעס. פֿערקויפֿט ווארדען 10.000 מעטערצענטנער פרימא-וואארע צו 12 גולד' 75 קר' אונד 4000 מעטערצענטנער אונטער-געאָרדנעטע וואארע יע נאך קוואליטעט צו 11 גולד' 36 קר' ביז 11 גולד' 75 קר'. פער אויגוסט-סעפטעמבער ליעפֿערבאר צו 12 גולד' 50 קר'. — באנאטער רעפס: פרימא-וואארע צו 12 גולד' 15 קר', אונטערגעאָרדנעטע וואארע צו 11 גולד' — קר' ביז 11 גולד' 60 קר'.

רעפס-קוכען 6.— גולד. פֿרייא אב באהן.

ריבאָל. צו 37 גולד' ביז 38 גולד' פֿערקויפֿט.

מעהל-פרייזע זינד אויס דעם קורז-בעריכט ערזיכטליך. פֿיינע קלייע 4.70 גולד' גראָבע קלייע 4.20 גולד.

ליינזאמען 13,50—14 גולד.

הילזענ-פֿריכטע: ערבסען אונגארישע 9.—11.— גולד. לינזען 8.—10 גול. פֿיזאָלען גראָסע ווייסע 9.—9.50 גולד. צווערגעל-באָהנען 11.—11.50 גולד. ראָהע הירזע 8.— גולד. הירזע-בריין 13.—13.40 גולד. מאָהן גרויער 23 גולד. בלויער 25 גולד. קיממעל 20 גולד. מאָהאר-זאמען 8 גולד. וויקען 6.50—7.50 גולד. (אללעס פער 100 קילאָ.)

ערד-אָפּפעל. שאָנע קוואליטעט 2.20 ביז 2.30 גולדען.

שפּיריטוס. זעהר מאטטעס געשעפֿט, ווערער פֿיר דען בעדארף, נאָך פֿיר עקספּאָרט זינד קייפֿער פֿאָר-האנדען. פרייזע עטוואס שטייגענד: ראָה-שפּיריטוס אן ראפֿ-פֿינאָרע 27.50; אן גראָסיסטען 28.—; אן קאָנזומענטען 28.50 גולדען. —

פרעסהעפֿע 32.50—32.75 גולד,

צוועטשקען. באָסנישע אין זאק 18.— — סערבישע 17,40 גולד. מיטטעל-וואארע 12.50 גולדען.

צוועטשקענ-מוס (לעקוואר) ווארדען איי-נינע 100 מעטערצענטנער סלאוואָניער פער סעפטעמבער-אָקטאָבער צו 19 גולדען פֿערקויפֿט.

צוקער, ראפֿפֿינאדע 38.50—40.— גולד.— מעליסע 37.—38,— גולד. ווירפֿעל-צוקער 41,50—42 גולד.

קנאָפּפּערן. אונגארישע פרימא 17—17.50 גולד. דיא זאָוואָהל רייכע אלס גוטע ערנטע-אויסזיכטען מאכען דאס געשעפֿט פֿלוי.

ווייגשטיין האָכגראדיגער ראָטהער 70—71 גולד'; ווייסער 74 ביז 76 גולד; געריגגע וואארע 45—52 גולדען.

פעטראָלעאום. אן גראָסיסטען צו 24 גולד' 25 קר', אן דעטאיליסטען צו 24 גולדען 50 קר'; ליעפֿערונגס-אבשליססע ווארדען צו אָביגען פרייזען נאָך אימ-מער גערנע גענאָממען אונד אויך פֿיעלע אבגעמאכט.

שאפֿ-פֿעללע. צו דעם עבען בעגינגענדען מארקט זינד בעדייטענדע צופֿוהרען אנגעלאנגט, אונד ווארדען בע-ריטס אויך צירקא 20,000 שטיק פֿערקויפֿט. אונד צוואר: דייטשוואָללינע דיעסיעהריגע 1.80—2.60 פֿאָריעהריגע 3,20—3.80 גולד', פער פאאר.— סערבישע אונד בולגארישע 120—130 גול. פער 100 שטיק. באטשקער אונד באנאטער 2,20—2,80 גול. פער פאאר. סערבישע אונד בולגארישע 120—130 גול' פער 100 שטיק. טירקישע אונד מאצעדאָנישע 44 גולד. באָסנישע אונד קראָאטישע 34 ביז 36 גול' פער 56 קילאָ. (אללעס מיט 2% ראבאטט.)

לאממ-פֿעללע: דייטשוואָללינע צו 30—40 גולד. סערבישע אונד בולגארישע 105—115 גולד. זיעבענבירגער אונד באנאטער ווייסע 85 ביז 95 גולד. שווערע ווייסע 100 ביז 110 גול. שווארצע 120—130 גול. פער 100 שטיק.

גאייס-פֿעללע, קראָאטישע אונד באָסנישע 58 גולדען (פער 56 קילאָ.)

ראָהע הייטע. אין דער פֿאָריגען וואָכע ווארדען נור איינינע קליינע פארטיען קוה-הייטע פֿערקויפֿט, אונד צוואר: זאָממערטראָקענע אונגארישע קוה-הייטע פֿאָן 105 ביז 108 גולד', אונגארישע אָכסענ-הייטע פֿאָן 110 ביז 115 גולד', אונגארישע פיטטלינגע פֿאָן 115 ביז 118 גולד', קניי-פען פֿאָן 125 ביז 140 גולד'. — קאלבפֿעללע: לאנדוואארע פֿאָן 185 ביז 195 גולד', שטאדטוואארע פֿאָן 205 ביז 215 גולד', ראָסהייטע: שווערע זאָרטע פער פֿאאר פֿאָן 11.40 ביז 12.— גולד', לייכטע פֿאָן 9.— ביז 10.— גולד.

שאפֿ-וואָללע. עס ווארדען צירקא 500 מעטערצענטנער קאממוואָללען פֿאָן 78 ביז 88 גולדען, צירקא 100 מעטערצענטנער מיטטעלפֿיינע טוכוואָללען פֿאָן 100 ביז 115 גולדען, אונד פֿאָן פֿאבריקס-מאָסיג געוואשענע וואָללע ווארדען צירקא 4000 קילאָגראמם פֿאָן 1.90 ביז 2.40 גולד פֿיר דען איינגלאנדישען בעדארף פֿערקויפֿט.

לעדער. עס זינד צום בעפֿאָרשטעהענדען מארקטע פראָווינצ-קייפֿער אנוועזענד. פֿערקויפֿט ווארדע: געפאקטעס פֿפֿונדלעדער פֿאָן 25—28 ק' 169 172 גולד. איינמאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 10—14 קילאָ 170—172 גולד. צווייטאל פֿערזעטצטע טערצען 16—18 קילאָ 168—170 גולד. אונד דריימאל פֿערזעטצטע טערצען 19—22 קילאָ 172 — 172 גולד. — אָבער-לעדער: קוה-הייטע געגערב-טע 5—6½ קילאָ 225—245 גולדען, געצאָגענע 6—7 קילאָ 220—240 גולד', בראונע 6—8 קילאָ 225 235 גולד' (פער 56 קילאָ.)

קאלב-פֿעללע. געגערבטע 6—10 קילאָ 350—385 גולד. בראונע 10—13 קילאָ 455—475 גולד.

אונשליטט (חלב) 47.—48 גולד.

האָניג געלייטערטער 33—34 גולד.

וואכס, נאָך אימער וועניג פֿאָרראטה. ראָזענווער צו 144—146 גולדען.

ליים. קאָסטעט פֿאָן 36 ביז 37 גולד'.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 16. אויגוסט 1884.

בודאפעסט	36	3	67	39	44
לינץ . . .	50	60	79	83	41
טריעסט	45	55	16	85	28

פֿיר דיא רעדאקציאָן פֿעראנטוואָרטליך: מ' עהרענטהייל.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פֿר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	. .
„	76	7.85— 7.90
„	77	7 95— 8. –
„	78	8 05 8 10
„	79	8 15— 8,20
„	80	8 25— 8.30
„	81	8,35— 8.40
פעסטער-באָדען	75	
„	76	7.85 – 8.—
„	77	8,05— 8.10
„	78	8 15— 8 20
„	79	8,25— 8 30
„	80	8.35— 8 40
„	81	8,45— 8,50
טהייס	75	
„	76	7.95 – 8 10
„	77	8.05 – 8 20
„	78	8.15— 8 30
„	79	8 25 - 8,40
„	80	8.35— 8.50
„	81	8,45— 8'55
ווייסענבורגער		
„	76	7.85 – 8.—
„	77	7.95 – 8.10
„	78	8.05— 8.20
„	79	8.15— 8,30
„	80	8.25 — 8.40
„	81	8,35 – 8 50

פֿריכטע	קוואליטעט פֿר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 - 72	7.— – 7.30
גערסטע מאלץ	64—66	8 75 10 —
„ פֿוטטער	60—62	6.70— 7. –
האפֿער . . .	39—41	6.20 - 6 50
קוקורוץ באנאטער	75	6 60 – 6 65
„ אנדערע	73	6.55 6.60
הירזע	—	7.75— 8 25

ווייצען	פער הערבסט	[illegible]	8.32
„	„ פֿריה-יאהר		8 78
קוקורוץ	„ יולי-אויג.		5 87
„	„		— —
גערסטע	„ יוני-יולי		—.—
האפֿער	„ הערבסט		6.17
„	„ פֿריה-יאהר		6,38
רעפס	„ אויג.-סעפט.		12 36

זאק מעהל		פֿל.	קר.
נומער 0	דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פֿרייא באהן.	17	50
„ 1		17	—
„ 2		16	50
„ 3		15	60
„ 4		15	20
„ 5		14	—
„ 6		13	20
„ 7		12	30
„ 8		11	30
„ 8½		10	30
שפּיריטוס: אלטע פֿעטהאָרע פרעסהעפֿע . . .		32	25
„ נייע „ קארטאָפֿפעל . . .		27	75

קורז-טאבעללע פֿאָם 16. אויגוסט.

געלד-קורז

	פֿל.	קר.
זילבער-אשיא	100	—
דוקאטען (מינצדוקאטען)	5	75
דעטטאָ (ראנדדוקאטען)	5	72
עסט.-אונג. 8 גולדען גאָלדשטיקע .	9	63
נאפּאָלעאָנדאָר (20 פֿראנקס)	9	63
צוואנציג מארק-שטיקע	11	91
רוסישע אימפעריאל	9	92
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	55
פאפּיער-רובעל	123	—

ווערטה-פאפּיערע

	פֿל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע צו 6 פּערצענט	122	—
דעטטאָ „ 4 „	92	35
אונג. פאפּיער-רענטע „ 5 „	89	10
עסטערר. גאָלדרענטע „ 4 „	103	50
דעטטאָ פאפּיער-רענטע „ 5 „	96	25
אונגארישע אייזענבאהנ-אנלעהען .	142	50
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען . .	101	—
טעמעשער באנאטער	101	25
זיעבענבירגישע	101	25
גאליציש	101	40
קראָאציען סלאוואָניען	100	—
וויינצעהענט-אבלאָזונג-אָבליגאציאָנען	98	75
סערבישע פרעמיען אנלעהען צו 3 פּערצ'	30	—
פֿפֿאנדבריעפֿע דעס אונגארישען באָדענ-קרעדיט-אינסט. צו 5 איינהאלב פּערצ'.	101	50
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5 איינהאלב פּערצענט	101	30

לאָזע.

	פֿל.	קר.
1854-ער 4% שטאאטסלאָז צו 250 גולד'	124	50
1860-ער 5-פּערצ' „ 500 „	135	—
דעטטאָ „ „ 100 „	144	—
1864-ער . . . . . „ 100 „	169	50
דעטטאָ . . . . . „ 50 „	168	50
אונגארישע-פרעמיענ-לאָזע „ 100 „	115	—
דעטטאָ „ 50 „	114	50
טהייסטהאל-לאָזע . . . „ 100 „	115	90
וויענערלאָזע . . . . „ 100 „	125	70
קאסאַ רענטענשיינע . צו 42 לירע	39	—
טירקען-לאָזע	23	25
קרעדיט-לאָזע . . . . צו 100 גולד'	180	25
קלארי-לאָזע . . . „ 40 „	41	—
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרט-לאָז „ 100 „	115	50
אינזברוקער לאָזע . . . „ 20 „	19	20
קעגלעוויטש לאָזע . . . „ 10 „	19	—
קראקויער לאָזע . . . „ 20 „	18	20
אָפֿנער לאָזע . . . „ 40 „	44	50
פאלפֿי לאָזע . . . „ 40 „	40	—
רודאָלפֿס לאָזע . . . „ 10 „	19	—
סאלם לאָזע . . . „ 10 „	54	50
ואלצבורגער לאָזע . . . „ 20 „	21	50
סט.-געגאָאיס לאָזע . . . „ 40 „	49	25
סטאניסלויס לאָזע . . . „ 20 „	23	50
טריעסטער לאָזע . . . „ 100 „	128	—
דעטטאָ . . . „ 50 „	68	—
וואלדשטיינ-לאָזע . . . „ 20 „	28	—
ווינדישגרעץ „ . . . „ 20 „	38	75
עסטרייכישע ראָטהע קרייצ-לאָזע . .	13	—
אונגארישע „ „ . . .	7	—

Budapest, 1884. Eigenthum und Druck v. MORITZ BURIAN.

Für die Redaction verantwortlich: M. EHRENTHEIL.

„פראכט-סינאגאָגע" אויפבויען צו וואָללען. דיא וויעדערהערשטעללונג דעס אלטען בעטהויזעס העטטע דעם בעאבזיכטיגטען צוועקע פאָללקאָממען גענוגט. דיא בערייטס געזאממעלטען געלדער קאָננטען אונטער יענע פערטהײלט ווערדען, וועלכע דורך דיא לאנגע האפט, דיא זיא לײדער גאנץ אונשולדיג בעשטעהען מוסטען, אן דען בעטטעל-שטאב געבראכט וואורדען! דאס ווערע געוויס איינע גראָסערע „מצוה"! אללעס איבריגע מיססען וויר אלס „פלויזענמאכעריא" בעטראכטען, וועלכע עבען איין טאקטפאָללער מאנן, וויא הערר ליכטמאנז, אונטערדריקען העטטע מיססען. דער גאנצע פלאן מיט דיעזער „פראכט-סינאגאָגע", דיא זאָגאר מיט איינער „געדענק-טאפעל" געציערט ווערדען זאָלל, וואורדע פאָן גאנץ „אונבערופענער זייטע" בעגאָננען. דער פאלל פאָן טיסאָ-עסלאר ווירד פיר איממער איין טרויריגעס בלאטט אין דער געשיכטע דער יודען אונגארנס בילדען. אללײן דורך איינע „געדענק-טאפעל" דאַרף דיעזער פאלל ניכט פערעוויגט ווערדען; ער זאָללטע פיעלמעהר אויס דעם געדעכטניססע דעם פאָלקעס מאָגליכסט באלד שווינדען, וועלכעס יא צום טהײלע נאָך איממער גלויבט, דאס דיא יודען דיא עסטער ערמאָרדעט האבען!

*(יודען אין דער זיד-אפריקאנישען פראָווינץ טראנסוואאל.) דיא צייטשריפט „המגיד" בעריכטעט: דער יידישע לייבארצט דעס סולטאנס פאָן צאנציבאר (אָסט-אפריקא), הערר דר' איזאק גריגורי די ארבעללא, טהײלט אין איינעם רייזעבעריכטע פאָלגענדעס מיט: אין דער שטאדט כילוואנא, עטווא 20 מײלען פאָן סאפאלא, דאס מאן אלס דיא שטאדט „אופיר" בעטראכטעט, וואָהין קאָניג סאלאָמאָ (שלמה המלך ע"ה) זיינע שיפפע וועגען הערבײשאפפונג פאָן גאָלד ענטזענדעטע, פאנד איך צאהלרייכע שווארצע לייטע, וועלכע מיט גאָלד האנדעלטען, דאס אין טראנסוואאל אויפגעפונדען ווירד. איך ערקאננטע דיעזע, טראָטץ איהרער שווארצען געזיכטס-פארבע, זאָגלייך אלס יודען. זיא ערצעהלטען מיר, דאס זיא אבקאָמלינגע יענער יודען זינד, וועלכע שלמה המלך נאך אופיר אום גאָלד געשיקט האטטע אונד צום טהײלע ניכט מעהר אינס הייליגע לאנד צוריקגעקעהרט זינד. זיא בעשניידען איהרע קינדער צו אכט טאגען, בעאָבאכטען דען זיעבטען טאג אלס „שבת" אונד געניעסען ניכט דאס פלייש פאָן אונרײנען טהיערען (בהמות ועופות טמאים). דא שאָן איהרע פאָרפאהרען פאָר 2000 יאהרען דיא טאָכטער דעם לאנדעס געהייראטעט, זאָ איזט עס נור נאטירליך, דאס דערען געגענווערטיגע אבקאָממלינגע יעטצט שאָן גאנצליך שווארץ זינד. — דאס אומליעגענדע געבירג ווירד אויך היינטע נאָך „אופיר" גענאננט, וואס וואָהל דער בעסטע בעווייז איזט, דאס היער דאס אלטע „אופיר" זיך בעפאנד!

*(אויך איינע מאָנארכען-צוזאממענקונפט!) אויס דער סערבישען הויפטשטאדט בעלגראד ווירד טעלעגראפירט: קאָניג קארל פאָן רומעניען טריפפט אם 30. ד' היער איין צום בעזוכע דעם קאָניגס מילאן. אָבגלייך דער אויפענטהאלט דיעזעס מאָנארכען אין אונזערער הויפטשטאדט נור איינען טאג דויערן ווירד, זאָ ווערדען דענגאָך צו דעססען פייערליכעם עמפפאנגע גראָסע פאָרבערייטונגען פעראנשטאלטעט. דיא שטאדט האט צור אויפשטעללונג איינעם טריאומפה-טהאָרעס אונד צור אויסשמיקונג דער אָפפענטליכען געביידע אויס אייגענען מיטטעלן דען בעטראג פאָן 10000 פראנקס בעוויללינט." — נון, אויף דיא צוזאממענקונפט דיעזער ביידען ניי-געבאקענען קאָניגע בליקט אייראָפא געוויס ניכט מיט זאָלכעם אינטערעססע, וויא דיעס בייא דער בעגעגנונג דער בעהערשער עסטערריך-אונגארנס אונד דייטשלאנדס אין אישל דער פאלל וואר. דיא ביידען מאיעסטעטען פאָן רומעניען אונד סערביען קאָננען וואָהל דורך איהרע עטוואיגען פעראיינבארונגען אונד בעשליססע דאס נאך פריעדען זיך זעהנענדע אייראָפא געוויס ניכט אויס זיינער רוהע שטאָרען. — איינעס יעדאָך מאָכטען וויר, דאס קאָניג קארל אין סערביען לערנע! ער מאָגע דאָך דאָרט זעהען, דאס דיא גלייכשטעללונג דער יודען אין סערביען דעם קליינען שטאאטע ניכט געשאדעט, זאָנדערן צו דעססען בעפעסטיגונג אונד צור העבונג זיינעס האנדעלס אונד פערקעהרס וועזענטליך בייגעטראגען האט. פיעללייכט ווירד זיך קאָניג קארל דורך דיעזע איבערצייגונג צו דעם ענטשלוססע פעראנלאסט זעהען, אויך אין זיינעם רומענישען שטאאטע איין מילדערעס פערפאהרען געגען דיא הארט בעדריקטען יודען וואלטען צו לאססען!

*(ווידער איין גראָסער דיעבשטאהל!) וויא אויס פראנקפורט אם מאין טעלעגראפיש געמעלדעט ווירד, זינד דאָרט פאָר איינינגען טאגען לאָזע אונד שטאאטס-פאפירע אין דער האָהע פאָן פיערציגטויזענד מארק, דארונטער נאמענטליך „עסטערריכישע זילבער-רענטע", געשטאָהלען וואָרדען. נאָהערעס איזט ביז צור שטונדע נאָך ניכט בעקאננט. —

*(איינע גראָסע פערונטרייאונג אין רוסלאנד.) אויס פעטערסבורג ווירד געמעלדעט: בעקאננטליך האט דער שטאאט געגען דיא זאָגענאננטע „ניקאָלאי-באהן" איינען פראָצעס אנגעשטרענגט וועגען איינער פערונטרייאונג פאָן 40 מילליאָנען רובעל. נייערדינגס שטעללטע עס זיך הערויס, דאס דיעזע באהן דיא שטאאטס-קאססע אויך מיט נאָך ווייטערען 10 מילליאָנען בעשווינדעלט האט. זיא בערעכנעטע נעמליך דיא פראכטען, וועלכע דער רוסישע שטאאט אים לויפע דער יאהרע מיטטעלסט דיעזער באהן טראנספאָרטירען ליעס, איממער בעדייטענד האָהער, אלס איהר געוועהנליכער פראכט-טאריף איזט. דיעזע פרעכע בעשווינדעלונג דעם שטאאטעס עררעגט אום זאָ גראָסערעס אונד פיינליכערעס אויפזעהען, אלס יא בייא דער באהן אויך איין קאיזערליכער קאָממיססער אנגעשטעללט וואר, דער דאריבער צו וואכען האטטע, דאס דיא באהן-דירעקציאָן דען שטאאט ניכט בעטריגע. אָפפענבאר איזט יעדאָך אויך דיעזער קאיזערליכע קאָממיססער פאָן דער באהן-פערוואלטונג בעשטאָכען וואָרדען. זאָ זיעהט עס אין רוסלאנד מיט דען האָכגעשטעללטען קאיזערליכען בעאמטען אויס!

*(איין וואהנזינניגער אויס איינעם אייזענבאהן-קופע.) פאָרגעסטערן פריה לאָזטע אויף דעם היעזיגען צענטראל-באהנהאָפע דער אונגארישען שטאאטס-באהנען איין יונגער מאנן איינע פאהר-קארטע נאך קאשוי. שאָן אם באהנהאָפע עררעגטע דאס בענעהמען דעם יונגען מאננעס גראָסעס אויפזעהען. ער שלוג לעבהאפט מיט דען האָנדען אום זיך אונד שפראך לויט פאָר זיך הין, זאָ דאס דער קאָנדוקטער זיך פעראנלאסט זאה, דיעזעם פאסאשיער איין „בעזאָנדערעס קופע" אנצווייזען. — אין מעזאָ-קאָוועשד בליקטע דער קאָנדוקטער צופעלליג אין דאס קופע, אן דעססען פענסטער דער פאָרהאנג הערָאבגעלאססען וואר, אונד פאנד דאסזעלבע צו זיינעם ערשטוינען גאנץ לעער. וויא זיך שפעטער הערויסשטעללטע, וואר דער יונגע מאנן, וועלכער צווייפעללאָז איין „אירזינניגער" וואר, וועהרענד דער פאהרט קורץ פאָר דער שטאציאָן מעזאָ-קאָוועשד אויס דעם וואגגאָן געשפרונגען. דער הוט אונד דער האנד-קאָפפער דעם יונגען מאננעס וואורדען אין דעם קופע פאָרגעפונדען. דער שטאציאָנס-פאָרשטאנד אין מעזאָ-קאָוועשד, וועלכעם פאָן דעם פאָרפאללע דיא אנצייגע ערשטאטטעט וואָרדען וואר, זאנדטע זאָפאָרט מעהרערע באהנ-בעדיענסטעטע אויף דיא שטרעקע הינויס, אום דען פערשוואונדענען פאסאשיער אויפצוזוכען.

*(איין ווירקליך אויפזעהען עררעגענדער פאלל.) אויס סענטעש (טשאָנגראדער קאָמיטאט) ווירד פאָלגענדע ריהרענדע געשיכטע געמעלדעט: הערר לודוויג גרעטץ, איין זייט יאהרען קראַנקעלנדער מאנן, ערצעהלטע איינעם טאגעס זיינער אומגעבונג, עס זייא איהם אים טרוימע איינע „ווייסע טויבע" ערשיענען, דיא איהם

נבאי ר' פתחיה גאָלדנער; יא עס ווינשטען דיעס אויך אללע איבריגען אנוועזענדען גאָסטע ביז הערַאב צו ר' מרדכי פלעקעלעס. קורץ, עס גאב נאך וועניגען וואָכען קיינע יידישע פאמיליע אין גאנץ קאָלין, דיא ניכט אים בעזיטצע איינער אבשריפט פאָן דיעזעם ווירקליך מערקווירדיגען בריעפע געוועזען ווערע. דער יונגע מאָננער-שניידער משה איזט פלאָטצליך איין געפייערטער מאנן אין דער גאנצען קאָלינער „קהלה" געוואָרדען.

נון פערגינגען אבער וואָכען אונד מאָנאטע, אונד עס קאם מעהר קיין בריעף פאָן משה. דיעסמאל ווארען ניכט בלאָס דיא צארטליכען עלטערן אום דאס געשיק איהרעס איינציגען זאָהנעס טיעף בעקיממערט; עס שליך זיך אין דאס הערץ אללער מאָננער אונד פרויען פאָן קאָלין בעזאָרגניס איין, דא משה איהנען פאסט אונבעוואוסט דורך יענען בריעף, דער יא אין יעדער פאמיליע אבשריפטליך אויפבעוואהרט בליעב, טהײער אונד אונפערגעסליך וואורדע.

נאך פאסט פינף מאָנאטען טראף יעדאָך וויעדער איין בריעף איין, דער זיינער גאנצען פלאָכע נאך, אויף ביידען זייטען, מיט פאָסט-שטעמפעלן בעדעקט וואר, וואס איין בעווייז דאפיר וואר, דאס דיעזער בריעף איינען גאר ווייטען וועג צוריקגעלעגט האט! עס וואורדע עבען דאס חנוכה-פעסט געפייערט. ר' חיים קאָפפעלמאנן אונטערהיעלט זיך עבען מיט זיינער פראָממען גאטטין איבער יענעם געשפרעך, וועלכעס זיא פאָר איינינגען יאהרען מיט איהרעם משה פיהרטען, אלס ער מיט זיינען געשוויסטערן „טראָנדערל" געשפיעלט. עס פעהלטע ניכט אן זייפצערן אונד אן טהראָנען, אלס דער פאָסט-באָטע אין דאס צימער הינײנשטאָלפערטע מיט דעם רופע: „איין בריעף אויס אמעריקא!"...

„גאָטט זייא אונס גנאָדיג! (ריעף דיא ראבבינערין ציטטערנד) איך ווילל דאָך ניכט האָפפען, דאס אונזער משה לעבען נאך אמעריקא געגאנגען איזט! אונד דאס זאָללטע ער געטהאן האבען אָהנע אונזערע איינוויללינונג! ניין! ניין! עס קאנן דער בריעף געוויס ניכט פאָן משה זיין! איך האבע יא, זייטדעם וויר פערגעבענס אויף איינען בריעף פאָן איהם ווארטעטען, טאָגליך איינינע קרייצער אין דיא „ר' מאיר בעל נס-ביכסע" געוואָרפען. ביזהער האט מיר דיא „צדקה" פיר ר' מאיר בעל-נס" נאָך איממער געהאָלפען. דאָך מיינע פראָממע מוטטער, אים „גן עדן" רוהט זיא, האט מיר איממער געזאגט, דאס „ר' מאיר בעל-נס" איבער דאס „ים", דאס הייסט: בעטרעפפס אירגענד עטוואס, וואס זיך יענזייטס דעס וואססערס בעפינדעט, ניכטס העלפען קאנן. וואס קאָננטע מיר אלזאָ מיינע „צדקה" פיר „ר' מאיר בעל-נס" העלפען, ווענן מיין משה זיך ווירקליך יענזייטס דעס מעערעס, אין אמעריקא, בעפינדען זאָללטע!"...

וועהרענד דיעזעס טיעפען הערצענס-ערגוססעס דער פרויא ראבבינערין עראָפפנעטע ר' חיים קאָפפעלמאנן דען בריעף אונד ריעף פריידיג: „גאָטטלאָב! אונזער משה איזט אין יענער וועלט"...

„שמע ישראל! (ריעף דיא רעבעצין, אן אללען גליעדערן ציטטערנד) וואס זאגסט דוא דא? אונזער משה איזט חלילה וחס אין יענער וועלט... ווער האט אלזאָ דיעזען בריעף געשריעבען!"...

יעטצט מערקטע ערסט ר' חיים קאָפפעלמאנן, דאס ער זיך פעהלערהאפט אויסגעדריקט האט, וואָדורך ער זיינע פרויא אין שרעקען פערזעטצטע. ער זוכטע זיא דאהער צו בעזאָנפטיגען, אינדעם ער איהר דיא שריפטציגע איהרעס זאָהנעס פאָר דיא אויגען היעלט, אונד דאביי זאגטע: „דוא זיעהסט יא, דאס אונזער משה דיעזען בריעף איינגעהאָנדיג געשריעבען האט! — ער וואנדעלט אלזאָ אונטער דען לעבענדען. איך וואָללטע דיר איינענטליך נור זאגען, דאס ער זיך געגענווערטיג אין יענעם וועלטטהײלע בעפינדעט, וועלכעס מאן אמעריקא נעננט. ער איזט ווירקליך יענזייטס דעס מעערעס; אבער גלויבע מיר, דאס יעדע „צדקה" אויך איבער דאס „ים" הילפט. בילדעט עטווא דאס מעער איינע גרענצע, איבער וועלכע הינויס דיא גאָטטליכע הילפע זיך ניכט ערשטרעקען קאנן! חלילה! מאן דארף זאָ עטוואס גאר ניכט דענקען. גאָטט איזט אללמאָכטיג אונד אללגעגענוואָרטיג. ער קאנן מיט זיינער אללמאכט אונס איבעראלל שיטצען, אונד דאנן איזט ער יא, געלאָבט זייא זיין הייליגער נאמע, עבען איבעראלל געגענוואָרטיג, דיעסזייטס אונד יענזייטס דעס מעערעס. אונזער משה בעפינדעט זיך אין אמעריקא גאנץ זאָ אונטער גאָטטליכעם שוטצע, אלס ווערע ער היער אין קאָלין.

„גוט, גוט! (ריעף נון דיא רעבעצין, דיא אינצווישען זיך געפאסט האטטע) ליעז דאָך שאָן דען בריעף פאָר! האָרען וויר, וואס אונזער משה אונס פאָן איבער דעם „ים" שרייבט!

ר' חיים קאָפפעלמאנן ליעס זיך נון אין זיינעם שטוהלע ניעדער, זעטצטע בעדאָכטיג דאס אויגענגלאז אויף אונד לאז וויא פאָלגט:

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

בעדויערליכע שוואנקונגען, צו וועלכעם ראבבינאטע זיא איינענטליך געהערען זאללען. זא איין דארפס־יודע שלאס זיך נאך איינער ווייללקיר באלד דער איינען, באלד ווידער דער אנדערען געמיינדע אן. דאס בראכטע נאמענטליך בעציגליך דער מאטריקענפיהרונג גראסע פערווירונגען הערפאר. קיין מאטריקענפיהרער פיהלטע זיך בערעכטיגט, איינען זאלכען דארפס־יודען צור איינטראגונג זיינעס נייא געבארענען קינדעס אין דיא מאטריקען אויפצופארדערן, דא עס יא מאגליך וואר, דאסס דאס קינד בעררייטס אין דיא מאטריקען איינער אנדערען געמיינדע איינגעטראגען װאורדע! אונד אפט געשאה עס אויך, דאס איין דארפס־יודע דאס איינע קינד אין דיא מאטריקען דיעזער, דאס אנדערע ווידער אין דיא מאטריקען יענער געמיינדע איינטראגען ליעס, זא דאס זעלבסט דיא פאליטישע בעהערדע איבער דיא יידישע מאטריקענפיהרונג קיינע קלארהייט געווינען קאננטע. עס האנדעלט זיך געגענווערטיג דאהער אין מאהרען דארום, דאס מאן דיא „געביעטע דער איינצעלנען געמיינדען" אבגרענצע! דאס הייסט: עס ווירד גענוי פעסטגעשטעללט ווערדען, וועלכע דארפער צו דער איינען אדער צו דער אנדערען געמיינדע געהערען, דאמיט דיא אין דארפערן וואהנענדען יודען וויססען, אין דיא מאטריקען וועלכער געמיינדע זיא איהרע קינדער איינטראגען מיססען! דיעזעס פארגעהען איזט געוויס איין זעהר צוועקמעסיגעס. עס ווארע האכסט ווינשענסווערטה, ווענן נאמענטליך אויך אין זיעבענבירגען דיא דארפס־יודען איינער בעשטיממטען געמיינדע צוגעטהיילט ווירדען!

* (דאנק־אדרעססען דער יודען אין סערביען.) אוים בעלגראד ווירד פאם 19. דיעזעס טעלעגראפירט: דער פארשטאנד דער היעזיגען איזראעליטישען געמיינדע איבערררייכטע הייטע דעם מיניסטער־פרעזידענטען גאראשאנין אונד דעם יוסטיץ־מיניסטער מארינקאוויטש דאנק־אדרעססען פיר דען פאן איהנען אן דיא בעהערדען דעם לאנדעס פערזאנדטען ערלאס, קראפט דעססען דיא יודען אין גאנץ סערביען אהנע יעדע איינשראנקונג וואהנען דירפען! (וויא וויר פאר איניגען וואכען בעררייטס מיטגעטהיילט, וואר דיעזער ערלאס נאטהיג, וויל עבען דיא געריכטע אין סערביען דיא אלטען בעשראנקענדען געזעטצע געגען דיא יודען אויפרעכט ערהאלטען וואללטען!)

* (אנטי־סעמיטישער אויפרוהר.) אוים גראן ווירד בעריכטעט: „פארגעסטערן איזט עס אין דעם בענאכבארטען ארטע פארקאני צווישען בויערן אונד יודען צו איינער גראסערען שלעגערייא געקאממען. דיא ארטס־בעהארדע ליעס פאן היער מיליטער בערופען; דאך אלס דיא סאלדאטען איינטראפען, האטטען דיא עקסצעדענטען בעררייטס דען קאמפפ־פלאטץ פערלאססען. דאס שטוהלריכטער־אמט האט דעם וויצע־געשפאן בעריכט ערשטאטטעט, ווארויף לעטצטערער אויף טעלעגראפישעם וועגע דאס מיניסטעריאום דעס אינגערן פאן דעם פארפאללע פערשטענדיגטע." — נאך דען אים מיניסטעריאום דעס אינגערן איינגעהאלטען ערקונדיגונגען האט מאן דארט יעדאך פאן דער געמעלדעטען שלעגערייא קיינע קעננטניס.

* (ערמארדונג איינעס יודען אים געמיינדע־הויזע.) אוים דעם נאכסט דער הויפטשטאדט געלעגענען ארטע שאראקשאר ווירד פאלגענדער שויערליכע פאלל בעריכטעט: „זאננטאג פריה קאמען אין דען בראננטווינ־שאנק דעם יידישען ווירטהעס אדאלף נייווירטה צוויא ארבייטער אונד פערלאנגטען בראננטוויין, דער איהנען אויך פעראבריכט ווארדע. פלאטצליך געריעטהען זיא אין שטרייט, וואבייא איינער דער ביידען איינען זעססעל אויפהאב אונד איינע פעטראלעאום־לאמפע צערבראך. — נייווירטה פערלאנגטע נון דען ערזאטץ דעם שאדענס. איינער ענטפלאה יעדאך; דער צוריקגעבליעבענע, נאמענס פראניץ וואנדראטשעק, פערווייגערטע אבער דיא צאהלונג, ווארויף איהם נייווירטה זיין בינדעל ווענגאהם. — נייווירטה וואללטע צוואר שפעטער דאס בינדעל ווידער צוריקערשטאטטען, דאך יעטצט ווייגערטע זיך וואנדראטשעק, דאסזעלבע אנצונעהמען אונד ענטפערנטע זיך מיט דען ווארטען: „אי קריעג' שאן אים קערקער אויף 3—4 יאהרע געוואנד." — אם 19.־טען דיעזעס ערשיען וואנדראטשעק ביים געמיינדע־ריכטער אונד ערשטאטטעטע געגען נייווירטה דיא אנצייגע. דער ריכטער ליעס נייווירטה זאפארט האלען; דא ער אינדעס קיינען פריעדליכען אויסגלייך צו שטאנדע בריינגען קאננטע, ערקלערטע ער, דאס דיא אנגעלעגענהייט צור קאמפעטעניץ דעם אטשאער בעצירקס־געריכטס געהערע. וואנדראטשעק צאג אין דיעזעם אויגענבליקע איין מעססער הערפאר אונד מיט דען ווארטען: „גלייך ווערדע איך זעלבסט דאס בעצירקס־געריכט זיין!" שטיעס ער דאסזעלבע דעם נייווירטה אין דיא ברוסט. דער פאלל שפיעלטע זיך פאר דעם געמיינדע־ריכטער אונד דעם נאטער אב, וועלכע ענטזעטצט פאן איהרען זיטצען אויפשפראנגען, דען אטטענטעטער פאקטען אונד דענזעלבען דורך הערבייגעהאלטע שאנדארמען אין דען קערקער זעטצען ליעסען. נייווירטה וואר נאך ערהאלטענער פערלעטצונג אוים דעם געמיינדע־הויזע אין דיא וואהנונג דעם דר' גאליצענשטיין געגאנגען, יעדאך ביים טהארע אנגעלאנגט, שטירצטע ער בעוואוסטלאז צוזאממען. זאפארט ווארדע דעם שווער־פערוואונדעטען פאן דר' גאליצענשטיין אונד דר' פירסט איין נאטה־פערבאנד אנגעלעגט אונד דערזעלבע מיטטעלסט טראגבאהרע אין זיינע וואהנונג געטראגען. נייווירטה'ס וואונדע איזט פיער צענטימעטער טיעף אונד אנדערטהאלב צענטימעטער ברייט אונד פערלעטצטע דיא לונגע אונד זאנסטיגע עדלערע טהיילע. אויך איזט איינע אינגערע בלוטונג איינגעטרעטען, זא דאס זיין צושטאנד לעבענסגעפעהרליך איזט. דער פערוואונדעטע איזט 28 יאהרע אלט, פערהייראטעט אונד פאטער פאן דרייא קינדערן. וואנדראטשעק ווארדע געסטערן נאכמיטטאגס דעם געריכטע פיר דען פעסטער לאנדבעצירק איינגעליעפערט.

* (פייער ביי איינעם יודען אין טיסא־עסלאר.) וויא מאן אוים טיסא־עסלאר מעלדעט, בראך דארט אם 15.־טען דיעזעס אום 11 אוהר פארמיטטאגס אין דער טעננע דעס גוטס־פאכטערס יאזעף ליכטמאנן פייער אוים, וועלכעם 4000 קרייץ געטריידע זאממט דער דרעשמאשינע צום אפפער פיעלען. — אויף וועלכע וויזע דאס פייער ענטשטאנדען, איזט נאך ניכט פעסטגעשטעללט. מאן פערמוטהעט, דאס דארטיגע אנטיסעמיטען דיא האנד אים שפיעלע האבען. אין דער טהאט זאלל אונטער דער אהגעהין יודען־פיינדליכען בעפאלקערונג אין טיסא־עסלאר איינע שטארקע אויפרעגונג זיך צייגען אין פאלגע דעס גראסען לארמס, וועלכען מאן דארט מיט דעם ווידעראויפבויא דער סינאגאגע מאכט. פארהער דיענטע דער דארטיגען קליינען יידישען געמיינדע אין איינפאכעס אלטעס בויערנ־הייזכען אלס בעטהויז, וועלכעס בעקאננטליך וועהרענד דעם שווינדעלס מיט דער פערשוואונדענען עסטער שאלימאשי אר"ג בעשעדיגט ווארדע. מיט איניגען 100 גולדען העטטע מאן דיעזעס הייזכען שאנער אלס פריהער ווידער הערשטעללען קאננען. נון ווערדען אבער געלדער געזאממעלט אונד פארבערייטונגען געמאכט צום אויפבויע איינער סינאגאגע, דיא 4 ביז 5000 גולדען קאסטען זאלל. דיא כריסטליכע בעפאלקערונג דעס ארטעס ערבליקט היעריין איינען טראטץ, יא איינע פערשפאטטונג זייטענס דער וועניגען דארט וואהנענדען יודען. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס לייטע וויא אנאדי, רעטשקי באנדי אונד דערגלייכען דיעזע פעראנלאססונג דאצו בעניטצען, אום דאס פאלק פאן נייעם געגען דיא יודען צו העטצען!" — זא וויט דער בעריכט אוים טיסא־עסלאר. וויר אונזערערזייטס וויססען אין דער טהאט ניכט, אב עס ניכט פערפריהט וואר, אין טיסא־עסלאר איינע ארט

פאלליעטאן.

מיינע גראס־עלטערן אונד דיא מאסקע.

פאן דר. מ' הארטמאנן.

(31.־טע פארטזעטצונג.)

„אים יאהרע 1614 ווארדע דער געמיינדע פאן דער שטאדט־בעהערדע אויך איין בעזאנדערער בעגראבניס־פלאטץ אנגעוויעזען. יעטצט ערסט קאננטע דיא יידישע געמיינדע צו אמסטערדאם אלס איינע זעלבסטשטאנדיגע, מיט אללען נאטהיגען רעליגיאזען איינריכטונגען פערזעהענע געמיינשאפט בעטראכטעט ווערדען!"

„דאס, טהייערע עלטערן, איזט דיא ענטשטעהונגס־ אונד גרינדונגס־געשיכטע דער יידיש־פארטוגיעזישען געמיינדע צו אמסטערדאם, וויא איך זיא אין איינער האנדשריפט געלעזען, דיא מיר דער פריינדליכע געמיינדע־סעקרעטער צור פערפיגונג געשטעללט האט. אונד נון ווערדען זיא עס, טהייערע עלטערן, ערקלערליך פינדען, דאס איך דער אויפפארדערונג מיינעס קווארטיער־געבערס גערנע פאלגע געלייסטעט אונד איהן ווירקליך געסטערן, דען 9. אב, אין דען פריעדהאף בעגלייטעט האבע. ריכטיג קאננטע איך היער פאן דען דענקשטיינען (מצבות), אבגלייך זיא צום טהיילע שאן האלב פערוויטטערט זינד, דאס אללעס הערויסלעזען, וואס איך אוים דער ערוועהנטען האנדשריפט בעררייטס וואוסטע. יאקאב טיראדא אונד סאמועל פאללאכע רוהען דא נעבען איינאנדער גלייך צווייא צוויללינגס־ברידערן. צו איהרען הייפטערן שטעהט איין געמיינזאמער גראסער דענקשטיין מיט צווייא „אין איינאנדער געשלאססענען האנדען," דיא דארויף הינדייטען, דאס ביידע מאנער וועהרענד איהרעס לעבענס צור רעטטונג דער „מאראננען־יודען" שטעטס „האנד אין האנד" גינגען. — זעהר אינטערעססאנט איזט דיא „מצבה" דעס פראממען ר' משה אורי הלוי, אויף וועלכער איין „גראסער שטוהל" זיכטבאר איזט מיט דער העבראישען אינשריפט: „כסא של אליהו הנביא" (שטוהל דעס פראפעטען אליהו)! געוויס דאס שאנסטע דענקמאל פיר איינען מאנן, דער אן הונדערטען אונד אבער הונדערטען פאן מאראננען דיא בעשניידונגס־אפעראציאן פאללצאגען האט! — אויף דעם דענקמאלע דער מאריע נונעס איזט איין פראכט־וואגען מיט צווייא דאמען זיכטבאר, דערען איינע מיט דער האנד עטוואס אבוויזען צו וואללען שיינט. עס זאלל דיעס ערינגערן אן דיא פאהרט דער מאריע נונעס מיט דער קאניגין עליזאבעטה דורך דיא שטראסען לאנדאנס, אונד וויא נונעס דאס צורעדען דער קאניגין, דיא פרויא דעס הערצאגס צו ווערדען, מיט ענטשיעדענהייט צוריקוויזט!... קורץ, דיא גאנצע געשיכטע דער אמסטערדאמער געמיינדע קאננטע מאן פאן דיעזען דענק־שטיינען אים פריעדהאפע הערויסלעזען. דיעזע שטוממען צייגען זאגען אונס לויט אונד פערנעהמליך, דאס דער ליעבע גאטט אים היממעל ניעמאנדען פערלאסט, דער זיך איהם אויפריכטיגען הערצענס נאהערט! — דאך איך האבע נאך איינען אינטערעססאנטען, זעהר אינטערעססאנטען דענק־שטיין אין איינעם בעשיידענען ווינקעל דעס פריעדהאפעס ענטדעקט. אלס אינשריפט בעפינדען זיך אויף דעמזעלבען בלאס „צווייא קורצע ווארטע". ניעמאנד אין גאנץ אמסטערדאם מאכט האלט בייא דיעזעם קליינען דענקשטיין, דער פאסט איבער אונד איבער מיט ווילדעם געשטרייך בעדעקט איזט! אויף מיך יעדאך מאכטע דיעזער שטיין איינען ערשיטטערנדען איינדרוק, דא ער אויף דאס געשיק מיינעס לעבענס ניכט אהנע איינפלוס בליעב. ער שטעהט מיט דער געשיכטע דער געמיינדע אמסטערדאם אין גאר קיינער פערבינדונג. דאהער קיין ווארט יעטצט פאן דעמזעלבען! היעריבער ערסט, ווענן מיר גאטט אין וועניגען מאנאטען הילפט, ווידער אין דער מיטטע מיינער טהייערן עלטערן אונד געשוויסטער צו ערשיינען. לעבעט וואהל לעבעט וואהל! אייער טרייער זאהן

משה קאפפעלמאנן."

דיעזעס שרייבען מאכטע אין קאלין פיעל אויפזעהען. מאן האטטע זיך נון איבערציינט, דאס משה ניכט בלאס איין טיכטיגער מאננער־שניידער איזט, זאנדערן צוגלייך אויך איין יונגער מאנן, דער פיר דיא יידישע געשיכטע, וויא פיר דאס יודענטהום איבערהויפט איין לעבהאפטעס אינטערעססע בעזיטצט. ר' חיים קאפפעלמאנן האטטע נעמליך נאך ערהאלט דיעזעס מערקווירדיגען בריעפעס אן דעם דארויף פאלגענדען שבת זאממטליכע מיטגליעדער דער קאלינער געמיינדע צו איינעם „שלוש סעודות" לאדען לאססען, אום איהנען אללען דאס לעהררייכע שרייבען פארצולעזען. מאן גראטולירטע פאן אללען זייטען דעם עהרווירדיגען ראבבינער־פאארע צו דיעזעם זאהנע, דער זעלבסט אויף זיינער וואנדערשאפט מיט זאלך אינטערעססאנטען יידישען אנגעלעגענהייטען זיך בעפאסט! נאך מעהר! שאן נאך „הבדלה" ערוואכטע דער געמיינדע־פראזעס דען ראבבינער, איהם דיעזען בריעף פיר איינען טאג איבערלאססען צו וואללען, דאמיט ער זיך פאן דעמזעלבען איינע אבשריפט אנפערטיגען לאססע. אונד דיעזעלבע בעגינסטיגונג, דיא דעם געמיינדע־פראזעס צו טהייל ווארדע, ווינשטע יעטצט אויך דער חברה